

ročilo računskih preglednikov. 5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.) 6. Volitev 3 preglednikov računov. 7. Nasveti.

Odbor.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 11. t. m. ob 10. uri dopoldne v šoli v Gornjem gradu. Vzpored: 1. Nagovor predsednikov; 2. Zadnji zapisnik; 3. Dopisi; 4. O »Lehrmittelzentrale« na Dunaju, poročila g. Kocbek; 5. O analfabetih, poročila g. Šijanec; 6. Slučajnosti. Zavoljo skupnega kosila je takoj javiti učiteljsstvu v Gornji grad! — Gostje dobrodošli!

K obilni udeležbi vabi odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 1. t. m. v Kozjem. Udeležba je bila povoljna in navzočih je bilo tudi več gostov. Po pozdravu predsednikovom se prečita in sprejme zapisnik. Na to poročila tov. Pulko o letošnjem zborovanju »Zaveze« v Postojni. Poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje. Med zborovanjem je došla vest, da je umrl v Sevnici bivši šolski ravnatelj g. Tomaž Dernač. Bil je velezaslužen učitelj, ki je bil za svoje delo odlikovan z naslovom ravnatelja in s srebrnim zaslužnim križcem s krono. Navzoči so na predsednikov poziv vstali s sedežev. Tovariš Böhheim pa je obljubil zastopati naše društvo pri pogrebu. Tovariš Grmovšek predlaga, naj se društvo izjavi o znanem prepiru med »Zvezo« in »Domo vino« in naj se vodstvo »Zveze« pozove, da skliče v kratkem občni zbor. Na prvi del tega predloga odgovarja tovariš Pulko, rekoč, da je »Zvezi« kot glavi spodnještajerskih učiteljskih društev pripuščeno, naj sama to zadevo poravnava, ali pa se postavi na dnevni red pri občnem zboru. Ko je še nadučitelj Moric s toplimi besedami ogovoril tri navzoče tovariše, ki jim poteka letos 25. leto njih službovanja in smo jim vsi navzoči čestitali, sklence predsednik zborovanja, želeč vsem prav vesele počitnice.

Književnost in umetnost.

Georg Freiherr von Vega. Von Hauptmann Fridolin Kaučič. — Vegov navdušeni čestilec in biograf, stotnik Kaučič, je izdal v drugem natisu životopis našega slavnega rojaka. Z veliko natančnostjo in obenem z iskrenim navdušenjem je na 58. straneh opisano življenje in delovanje velikega našega rojaka, ki se je, z bogatimi duševnimi darovi oblagodarjen, pospel do svetovnega imena tako v učenem kakor v vojaškem svetu. S to knjigo je seznanil marljivi pisatelj-vojak zlasti nemške kroge z Vega. Knjigo, ki jo krasi tudi več podob, toplo priporočamo!

Vseučiliška ljudska predavanja. Spisal prof. dr. Fr. Drtina. Ponatisk iz »Naših zapiskov«. Cena 10 h. Str. 49. — Knjižico, pisano v poljudnem tonu, smo prečitali z velikim zanimanjem, želeč, da bi našla čim več bralcev. V nji je povedano, kako skrbe drugi narodi za splošno izobrazbo najširših mas ljudstva. Ob tem se nam zbuja želja, da bi na sličen način mogli dovesti tudi slovenski narod do prave duševne izobrazbenosti. »Dodatek« nam priča, da se je tako šolanje že v resnici začelo in da ga bodo nadaljevali z vso plemenito resnostjo. To prizadevanje se nam zdi vredno vse hvale in vsega priznanja ter le želimo, da bi doneslo ubogemu slovenskemu narodu obilo zlatega sadu! Samo tako ga rešimo dušljivega klerikalnega jerobstva. Učiteljsstvo naj taka javna predavanja skrbno podpira! — »Dodatek« nas je še posebno zadovoljil, ker nas je preveril, da je stremljenje požrtvovalnih mlajših rodoljubov vzniklo iz želje, da se obogatijo duševne sile našega ljudstva. Med dosedanjimi predavatelji beremo tudi ime tovariša Gärtnerja.

Josip Kostanjevec: Iz knjige življenja II. Tiskal R. Šeber v Postojni. Založil pisatelj. — »Politiških bojov viharji,« ki jim moramo služiti v sedanjih razburkanih dneh, so vzrok, da smo se zakasnili z oceno Kostanjevevih povesti ki jih je objavil pisatelj v II. zvezku svoje zbirke »Iz knjige življenja«. Tega nam ne more zameriti nihče, kdor ve, da med orožjem molče muze... Sicer smo že izrekli svojo sodbo o Kostanjevcu-pisatelju, ko smo ocenjali v svojem

listu I. knjigo njegove zbirke. Oni sodbi nimamo ničesar dostaviti, ker je takisto prikladna povestim, zbranim v tej knjigi. Brez dvoma je Kostanjevec pisatelj, ki se je pospel do uglednega mesta med našimi pripovedniki in ki si je ustvaril svoj krog čestilcev in hvaležnih čitateljev. Ker se je priljubil zlasti ženskemu čitateljsstvu, je to dokaz, da je v svojih spisih mehak in lirski, pesnik ljubezni, in tako čtivo je mehkim in lirskim prirodom najdražje. Nekaternikom se ne zdi ta lastnost pisateljeva vrlina. Ljudem, ki so jim znana dela velikih sedanjih pripovednikov, ki odkrivajo z občudovanja vredno brezobzirnostjo vse skrivnosti človeške duše in človeške družbe, se zdi Kostanjevec s svojimi pripovednimi spisi premehka in preenolična pisateljska individualnost. To je sicer čisto subjektivno mnenje. Opravičeno je toliko, kolikor je opravičen nazor, da si je pridobil Kostanjevec z izbiro svojih oseb in predmetov, s konsekvenco, ki se z njo oprijemlje dogodkov malomestnega življenja ter jih razgrinja do zadnjih detajlov, čisto samosvoje mesto v naši pripovedni književnosti. Dasi ne ugovarjamo očitani enoličnosti, vendar moramo brez laskanja priznati, da je zlasti pohvalno poudarjati Kostanjevevo opisovanje značajev in realistiško slikanje situacij. Resnica je, da imajo v njegovih spisih važno vlogo slučajji. Vendar se takoj pobijemo sami, ako si stavimo vprašanje: Kaj pa ni slučaj, kar se pripeti? Zatorej se nam zdi, da je zametati slučaje tedaj, kadar pridejo v konflikt z verjetnostjo in kadar jih ne utemeljuje tedencijoznost fatalizma. Življenje in poetički nakit dajejo njegovim spisom slikovita opisovanja prirode, ki nam dokazujejo prizorišča njegovih dogodkov v prirodnih slikah, dostikrat izrisanih do zadnjih posameznosti. Kakor bi hodili z njim po trgih in vrtovih in gozdih in gledali s svojimi očmi, tako se črtajo pred nami prijazni holmci in zelene planjave naših domačih tal. Tak slikar-umetnik pa se je razvil v Kostanjevcu samo zategadelj, ker ima besedo v oblasti in čut v srcu, ki mu daje umevati in občudovati lepoto prirode. Tako ima mirna in prikupna vsebina Kostanjevevih spisov lepo in bogato okrožje, ki nam časih zagrne kot rahla jutranja meglica pogled na ustajajoče življenje. Kadar izginejo te meglice, takrat bomo nekaljeno zrlji — knjigo življenja, ki nam je spisuje Kostanjevec!

A. Aškerc: Zlatorog. Planinska pravljica. Založil L. Schwentner. Tiskala Narodna tiskarna. — Prvaku slovenske epike gre zasluga, da nam je ustvaril prvo popolno samostojno epsko delo, ki mu je jedro narodna pravljica s Triglavskega pogorja, tako lepa in poetička, da je navdušila celo nemškega pesnika Baumbacha. Slabo umeje Aškerčevega »Zlatoroga«, kdor ga primerja z Baumbachovim, ker sta si sorodna samo po naslovu. Zakaj v Baumbachovem »Zlatorogu« prevladuje lirika, a v Aškerčevem epika, ki je prepletena s takozvano razmišljujočo poezijo, lastno Aškerčevi krepki, bojeviti Muzi. Aškerc je napisal »Zlatoroga« v dramskem slogu, kar daje njegovemu delu posebno življensko silo in pretresljivo učinkujočo moč. Slovenci se z »Aškerčevim »Zlatorogom« lahko ponašamo tudi pred neslovenskimi narodi.

A. Aškerc: Četrti zbornik poezij. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg. — Plodovitost Aškerčeve tvorne sile dokumentuje ta najnovejša zbirka njegovih poezij. Dasi čislamo pred vsem Aškerca kot epika, moramo vendar priznati, da zna ubirati tudi lirске strune, katerih miloubrani glasovi nam odkrivajo rahlo čuteče njegovo srce, ko se oglašča v svojih izpovedih. Lirski moment v njegovih poezijah nam zbuja sanjavo melanholijo, kakor nam budi njih epski stan vesel ponos, da imamo Slovenci pesnika, ki se brez bojazni in brez obzirov bojuje za rešitev trpečih bratov, za zmago resnice in pravice. Oboje pa napravlja Aškerca velikega pesnika, ki mu ostane življenje tudi potem, ko mu pride telesna smrt.

„Zemljopisni Atlas za pučke ili osnovne škole.“ Po naputku Stj. Širole crtao Fran Peyer. Cijena: broširan K 1'20, a ukoričen K 1'20. (Dobiva se u svim hrvatskim knjižarama.) Narudžbe obavljaju knjižara M. F. Strmecki u Zagrebu i Rad. Bačić (nasljednik V. Frischa) u Osijeku. Atlas sadržaje: 1. Školska soba i okolina škole. 2. Zemljo-

pisna predodžba oblička. 3. Tlocrt grada Zagreba. 4. Hrvatska i Slavonija s pograničnim zemljama (gore i rijeke). 5. Hrvatska i Slavonija (pol. razdijeljenje). 6. Austro-Ugarska (gore i rijeke). 7. Austro-Ugarska (polit. razdijeljenje). 8. Evropa (gore i rijeke). 9. Evropa (države). 10. Zemaljske polutke (planiglob). Osim toga tiskano je u Atlasu 25 prekrasnih slika iz svih krajeva naše domovine, a med njima gradovi: Zagreb, Rijeka, Budimpešta i Beč. — Kako u našim pučkim školama nije bilo dosada posebnoga atlasa, to je ovo djelo dobro došlo i učiteljstvu i šolskoj mladeži, koja će se njime moći kot obuke izvrsno poslužiti. Atlas je upravo elegantno opremljen i pravo uzor djelo litografije W. Rožankowsky i dr. u Zagrebu, te zaslužuje pažnju i širega občinstva, a osobito će zanimanje pobuditi u seljačkim domovima! Preporučujemo najtoplije ovo novo i korisno učilo za mladež pučkih škola.

Vestnik.

Csebne vesti na Kranjskem. Izprašani učiteljski kandidat Konrad Fink pride v Velike Lašče, Ivan Stepišnik pa v Zagorje. Marija Brolihova je imenovana za šolsko voditeljico v Strugi, ker ni za to mesto nobenega učitelja. Izprašani kandidat Andrej Kenič je imenovan za provizoričnega učitelja v Knežak. Provizorično so nameščeni: Ivan Golob v Cerkljah pri Krškem, Marija Znančeva v Ribnici in Adela Golobova v Št. Vidu pri Silcah. Marija Krajljeva v Št. Vidu se je odpovedala svoji službi.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz krškega okraja prepis kolekte št. 2. Prosimo, naj se kolekte pridno pošiljajo naprej, da pridemo čimpreje do cilja. Zrna do zrna . . .

Oekovni promet učiteljskega konvikta št. 865.506: P. č. c. kr. dvorni svetnik g. dr. Gregorij Krek, c. kr. vseučiliški profesor v p. i. dr. v Ljubljani, pokroviteljino 200 K; gg. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, kji-gotržca v Ljubljani, na račun pokroviteljine 50 K; ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske g. Gustav Pirc je javil odboru po dopisnici, da postane društveni pokrovitelj z 200 K; po 10 K so vplačali ter postali društveni ustanovniki p. č. gg.: Josip Schauta, oskrbnik itd. v Hammerstielu pri Igu; Danijel Šufraj, c. kr. sodni svetnik v Vel. Laščah; Veronika Kenda, trgovina s papirjem v Ljubljani; Josip Lenarčič, posestnik na Vrhniki; Boleoslav Bloudek, c. kr. nadinženir v Kranju; Dragotin Hribar, tiskar in trgovec v Ljubljani; Josip Smodej, c. kr. notar v Vel. Laščah; Rihard Dolenc, vodja kmetijske šole na Grmu; primarij dr. Edo Šlajmer v Ljubljani; Janez Giontini, knjigotržec v Ljubljani; Ivan Bonač, trgovec in tovarnar v Ljubljani; po 5 K so darovali ter postali društveni podporni člani p. č. gg.: dr. Fr. Zbašnik, deželni tajnik v Ljubljani; Anton Klobučar, c. kr. dež. sodni svetnik v Trebnjem; J. Pogačnik, c. kr. okrajni sodnik v Kranju; Fr. Kobler, c. kr. sodni tajnik v Ljubljani; Anton Aškerc, mestni arhivar v Ljubljani; J. Preclik, mag. farmacie v Litiji; dr. Jakob Toplak, c. kr. sodni tajnik v Ljubljani; dr. E. Bretl, zobozdravnik v Ljubljani; po 4 K so darovali p. č. gg.: Henrik Sturm, c. kr. okr. sodnik v Idriji; Emanuel Josin, c. kr. blagajnik v Ljubljani; c. kr. davkarski urad v Radovljici; g. dr. Fr. Ilner, mestni fizik v Ljubljani, 2 K; g. Anton Krapš, c. kr. davkar v Idriji, 1 K; g. dr. Alojzij Fohn, c. kr. višji dež. sodni svetnik v Ljubljani, 2 K; g. dr. P. Lučič, okrožni zdravnik v Vipavi. Živili učiteljski dobrotniki! Bog platil J. Dimnik, blagajnik.

Ljubljana, dne 9. kimavca 1904.

Štiridesetletnica službovanja. V nedeljo, dne 4. t. m., je praznoval g. nadučitelj Fran Waišel v Hrušici v podgradski občini v Istri štiridesetletnico svojega učiteljevanja. Služboval je 3 leta v Zagradcu na Kranjskem, 37 let pa v Hrušici. Vrlemu tovarišu naše iskrene čestitke!

Odlikovanje. Nadučitelj Avgust Adamič pri Sv. Petru v Ljubljani je dobil častno medaljo za štiridesetletno zvesto službovanje. Čestitamo!

Učiteljski konvikt. Dr. M. Dereani, zdravnik v Metliki, zdravniški honorar 2 K. Trije komisarji, ki so šli na Suhovec črešplje obirat, 3 K.

Petindvajsetletnico učiteljevanja praznujejo v Mariboru s slovesno mašo in komerzom dne 4. oktobra t. l. sledeči na Slov. Štajerju službujoči abiturijenti iz leta 1879:

Vodušek Gustav, c. kr. šolski nadzornik; Marin Jakob, c. kr. vadniški učitelj; nadučitelji: Bračič Franc v Št. Vidu na Planini, Dernač Jožef pri Sv. Petru pod Mariborom, Kotnik Karel v Selnici pri Mariboru, Korže Leopold v Ribnici, Lasbaher Jožef v Rušah, Majcen Feliks v Lehnu, Mešiček Jožef v Sevnici, Spende Matevž v Ščavniškem dolu, Slemenšek Franc v Podčetrtku, Sentic Franc v Preborju, Tramšek Moric v Sromljah, Tomažič Janez v Tinjah, Trobiš Alojzij v Zdolah in Vudler Peter v Ljubnem. Učitelja-voditelja: Jurko Blaž v Razborju in Repič Martin v Rakovicah ter učitelja Kopic Jakob v Ptujski okolici in Mahor Feliks v Mokolah.

Pripominjamo, da si je ta letnik l. 1878. osnoval svoj »Zborček« z namenom, se globokeje utopiti v uk materinščine in prirediti redne vaje v govorništvo. Ta »Zborček« je bil za tiste čase prevažnega pomena in bil v tesni zvezi s slovenskimi učit. pripravniki ljubljanskimi. Prvi voditelj mu je bil sedanji nadučitelj F. M. Lehenski. To so bile krasne in vesele ure samouka in vadbe milega nam materinega jezika, vredne spomina!

V Radovljici pripravljajo sadno razstavo. Tudi učitelji so povabljeni, da sodelujejo pri tem koristnem podjetju, oziroma da agitujejo med ljudstvom. Načelnik Kmetijske podružnice in sadne razstave je g. Borošin, ki se je v petek, dne 2. t. m. v gostilnici pri Vinkotu Janu v Spod. Gorjah tako-le izrazil o učiteljih: »Ich scheusse auf die Lehrer«. To izjavo naj si zapomnijo učitelji, da se na primeren način odzovejo vabilu takega načelnika razstave.

Važna razzodba. Znano je, da je bil šoli na Trebelnem naložen davek zaradi Metelkove ustanove. Krajni šolski svet se je pritožil na c. kr. finančno ministrstvo, ki je ugodilo njegovim pritožbi s sledečim razpisom:

C. kr. urad za odmero pristojbin v Ljubljani. Št. 400 ex 1904. V Ljubljani, dne 3. avg. 1904.

Krajnemu šolskemu svetu na Trebelnem, davčni okraj Mokronog.

Ces. kr. finančno ministrstvo je z naredbo z dne 17. junija 1904, št. 16.571, vsled Vašega rekurza proti odločbi c. kr. finančnega ravnateljstva z dne 23. sept. 1903, št. 16.897 priznalo Metelkovi ustanovi oproščenje od pristojbinskega namestka za VI. desetletje, vsled česar se od te ustanove podpisani namestek v znesku 36 K 75 vin. odpiše. Priloge rekurza se vračajo. Nickerl.

Slovanske paralelke v Šleziji so zagotovljene. Dne 26. pret. mes. je imel šlezijski deželni šolski svet pod predsedstvom deželnega predsednika sejo zaradi vladnega načrta, da se na učiteljišču v Opavi ustanove češke, na učiteljišču v Tešnu pa poljske vzporednice. Dunajska vlada je že tudi priposlala organizacijske statute. Nemci so vložili dva predloga. V prvem so zahtevali, naj se namera sploh opusti. Ker je bil ta predlog odklonjen, so vložili posredovalni predlog, v katerem sicer priznavajo, da je dvojezičnost na omenjenih zavodih potrebna, da pa naj se slovanski razredi ne ustanove v Opavi in Tešnu. Tudi ta predlog je bil odklonjen. Po štiriurni razpravi je bil sprejet vladni predlog, da se v Opavi in Tešnu ustanove slovanske vzporednice. Vzporednice se aktivirajo že v septembru t. l.

Listnica uredništva.

V »počitnicah« smo imeli toliko opravka z aktualnimi vprašanji, da smo morali za nekaj časa ponehati s »Pisarno« in da so se vsaj naši dohtarji nekoliko oddahnili. Polagoma odgovorimo na vsa vprašanja, ki so nam došla v zadnjem času. Pri najboljši volji ne moremo vsakemu takoj ustreči. Zatorej prosimo nekoliko potrpljenja!